

Kokonaisvaltainen kokonaiskuva?

Alkoholin ahdistamien auttamiseksi on olemassa erilaisia isompia ja pienempiä pelastusjärjestelmiä, joissa tarjoillaan huoltoa, hoitoa ja muuta ”kuivamuonaa” terästyksiksi viinan alati vaanivia kiusauksia vastaan. Yksi tällainen iso pelastusjärjestelmä on maassamme nk. viralinen päihdehuolto, jonka kehyksenä on vuonna 1987 voimaan tullut päihdehuoltolaki.

Käytännössä tämä päihdehuolto on kirjava lajitelmä erilaisia palveluja ja toimenpiteitä ja kokonaiskuvan saaminen — mistä kuvakulmasta sen sitten ottaakin — on kaikkea muuta kuin helppo homma.

Nähdäkseni yksi yritys selvittää tätä sotkua on etsiä päihdehuollosta ihmiskäsitystä tai -käsityksiä. Puhutaankin jo varsin yleisesti nk. kokonaisvaltaisesta ihmiskuvasta tai -käsityksestä. Tästä käy hyvänä esimerkinä Alkoholipolitiikassa 1/1988 ollut Veli Matti Helmisen, Kalervo Koskelan ja Jouni Sirviön kirjoitus Alkoholismin vaikutustasot ja toipuminen. Kolmikko on ottanut kokonaiskuvan luomisen rakennuspuiksi erilaisia tasoja ja jopa ulottuvuuksia. Ei siinä mitään; hurjia suunnitelmia pitää yrittää myös päihdehuollossa. Mutta mitä näistä rakennusaineista sitten saa kokoon, on jo tyyten toinen juttu. Näet kolmikko on ottanut haukatakseen niin ison palan, että siinä on kakistelemista kerrakseen (se on ylipäänsä kovin kokonaisvaltaisten oppien ongelma).

Puutun tässä vain yhteen kirjoituksen kohtaan, jossa he puhuvat tasoista. Kolmikko on tässä takertunut eksistentiaaliseen tasoon, jossa he uskovat alkoholismista toipumisen aarteen olevan kätkeytyneenä. Siinä ei ole mitään yllättävää, että tämä aarre on raittius. Mutta miten se löytyy, alkaa jo kiinnostaa. Kolmikko kirjoittaa tästä, että ”kokonaisvaltaisen hoidon ja toipumisen ytimeksi muodostuu eksistentiaalisella tasolla koettu muutos” (s. 26).

Mitä sitten on tuo ”eksistentiaalinen”, jää kirjoituksessa epäselväksi. Kolmikko puhuu eksistentiaalisesta tasosta eritoten humaltumisen tai humalakokemuksen yhteydessä. Eikö humaltumisesta voi puhua pikemminkin psy-

kologisessa mielessä tai tarkastella sitä sosiaalipsykologisesti? Ylipäänsä voi hyvin kysyä, mikä humalasta (kokemuksena) tekee niin erityisen eksistentiaalisen? Sekö, että se nostattaa pyllyyn pitkän pyrston, krapularyyppöjen myötä siunaantuva viinantuska vai se, että lopulta ryyppö ottaa miehen ja ryyppö ottaa ryyppyn?

Toisaalta he puhuvat eksistentiaalisesta muutoksesta liittäen sen jollakin tavalla muihin tasoihin, lähinnä psyykkiseen sekä sosiaaliseen. Samaten he liittävät eksistentiaalisen alkoholistin omaan vastuuseen; puhuvatpa he vielä eksistentiaalisesta paineestakin.

Näin jostakin ”eksistentiaalisesta” voi tulla helposti vain avain- tai taikasana, jolla sitten päihdeongelmien lukkoja avataan. Ja nämä muutoksen avaimet ovat tietysti kokonaisvaltaisen ihmiskäsityksen laatijoiden hyppysissä. Kirkon ulkopuolella ei ole pelastusta — —. Siinä sitä taas ollaan.

Ihmiset juovat, jatkavat juomistaan; lisäävät tai vähentävät sitä ajan kanssa. Heitä on kuivilla pakosta, he pidättäytyvät viinasta pelosta tai ovat kerrassaan raitistuneita jonkin paremman toivossa. Ja löytyy myös joukosta elämänraittaita ja niitä, jotka eivät ole alkoholista koskaan kuulleetkaan, mutta voisivat langeta sen pauloihin, jos sitä ilmestyisi tarjottavaksi. Siinä on pikemminkin jonkinlainen kokonaisuus, jota voisi kutsua eksistentiaalisiksi, missä rajatilanteessa näistä sitten ihminen elääkin.

Jos päihdehuoltoon jonkinlaista ihmiskuvaa etsii, ei se ole nähdäkseni käytännöllis-taloudellista kuvaa kummempia. Sehän on varsin yleinen; sitä soveltavat julkisyhteisöt työntekijöihinsä, sitä kehittelevät kaikenkarvaiset yritykset uutta tehokkuutta taikoen. Tuskin monet muutkaan organisaatiot ovat pekkaa pahempia. Mikä jostakin päihdehuollosta tekisi poikkeuksen, eikö sillä jo tällä ihmiskuvalla ole työtä yllin kyllin? Miksi vielä tämä kokonaisvaltaisen ihmiskuvan taakka lisärasitukseksi? Kyllä päihdehuolto työnä jo muistuttaa siitä, mistä on kysymys.

Raimo Heiskanen